

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Evtropii Breviarivm Historiae Romanae

Eutropius

Norimbergae, MDCCLXXXIV.

VD18 12711160

Liber Secvndvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16405

LIBER SECVNDVS.

CAP. I. **A**nno trecentesimo sexagesimo quinto ab urbe condita, post captam autem primo, dignitates mutatae sunt, et pro duobus COSS. facti TRIBVNI MILITARES consulari potestate. Hinc iam coepit Romana res crescere. Nam Camillus eo anno Volscorum ciuitatem, quae per septuaginta annos bellum gesserat, vicit: et Aequorum urbem, et Sutrinorum: atque omnes, deletis eorum exercitibus, occupauit, et tres simul triumphos egit.

CAP. II. Titus etiam Quintius Cincinnatus Praenestinos, qui usque ad urbis Romae portas cum bello venerant, persecutus, ad flumen Alliam vicit; octo ciuitates, quae sub ipsis agebant, Romanis adiunxit: ipsum Praeneste adgressus, in deditionem accepit; quae omnia ab eo gesta sunt viginti diebus, triumphusque ipsi decretus.

CAP. III. Verum dignitas Tribunorum militarium non diu perseuerauit. Nam

Nam Post aliquantum nullos placuit fieri: et quadriennium ita in urbe fluxit, ut potestates ibi maiores non essent. Resumerunt tamen Tribuni militares consulari potestate iterum dignitatem, et triennio perseuerauerunt. Rursus consules facti.

CAP. IV. L. Genucio, et Q. Seruilio Coss. mortuus est Camillus: honor ei secundus post Romulum delatus est.

CAP. V. T. Quintius dictator aduersus Gallos, qui ad Italiam venerant, missus est. Hi ab urbe quarto milliario, trans Anienem fluuium confederant. Nobilissimus de senatoribus iuuenis T. Manlius, prouocantem Gallum ad singulare certamen progressus occidit: et sublato torque aureo, colloque suo imposito, in perpetuum Torquati sibi et posteris cognomen accepit. Galli fugati sunt; mox per C. Sulpitium dictatorem etiam victi. Non multo post a G. Martio Tusci victi sunt: VIII millia captiuorum ex his in triumphum ducti.

CAP. VI. Census iterum habitus est. Et cum Latini, qui a Romanis subacti
B 2 erant,

erant, milites praestare nollent, ex Romanis tantum tirones lecti sunt, factaeque legiones decem: qui modus sexaginta, vel amplius, armatorum millia efficiebat. Paruis adhuc Romanis rebus, tanta tamen in re militari virtus erat. Quae cum profectae essent aduersus Gallos, duce L. Furio, quidam ex Gallis unum ex Romanis, qui esset optimus, prouocauit. Tum se M. Valerius tribunus militum obtulit: et cum processisset armatus, coruus ei supra dextrum brachium sedit. Mox cominissa aduersus Gallum pugna, idem coruus alis et unguibus Galli oculos verberauit, ne rectum posset adspicere. Ita a tribuno Valerio interfectus, non solum victoriam ei, sed etiam nomen dedit. Nam postea idem Coruus est dictus. Ac propter hoc meritum, annorum trium et viginti Cos. est factus.

CAP. VII. Latini, qui noluerant milites dare; hoc quoque a Romanis exigere coeperunt, ut unus consul ex eorum; alter ex Romanorum populo crearetur. Quod cum esset negatum, bellum contra eos susceptum est, et ingenti pugna

gna superati sunt; ac de his perdomitis triumphatum est. Statuae consulibus ob meritum victoriae in Rostris positaе sunt, (Eo anno etiam Alexandria ab Alexandro Macedone condita est.)

CAP. VIII. Iam Romani potentes esse coeperunt. Bellum enim in centesimo et tricesimo fere milliario apud Samnitas gerebatur, qui medii sunt inter Picenum, Campaniam, et Apuliam. L. Papirius Cursor cum honore dictatoris ad id bellum profectus est. Qui cum Romam redisset, Q. Fabio Maximo, magistro equitum, quem apud exercitum reliquit, praecepit, ne se absente pugnaret. Ille occasione reperta, felicissime dimicavit, et Samnitas deleuit. Ob quam rem a dictatore capitis damnatus, quod se vetante pugnasset, ingenti fauore militum et populi liberatus est; tanta Papirio seditione commota, ut pene ipse interficeretur.

CAP. IX. Postea Samnites Romanos, T. Veturio et Sp. Postumio COSS. (apud Furculas caudinas angustiis locorum conclusos) ingenti dedecore vicerunt, et

sub iugum miserunt. Pax tamen a senatu et populo soluta est, quae cum ipsis propter necessitatem facta fuerat. Postea Samnites victi sunt a L. Papirio consule: septem millia eorum sub iugum missa. Papirius de Samnitibus triumphavit. Eo tempore Appius Claudius censor Aquam Claudiam induxit, et viam Appiam stravit. Samnites reparato bello Q. Fabium Maximum vicerunt, tribus millibus hominum occisis. Postea cum pater ei Fabius Maximus legatus fuisset, et Samnitas vicit, et plurima eorum oppida cepit. Deinde P. Cornelius Rufinus, Manius Curius Dentatus, ambo COSS. contra Samnitas missi, ingentibus proeliis eos confecere. Tum bellum cum Samnitibus per annos novem et XL actum sustulerunt; neque ullus hostis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigauerit.

CAP. X. Interiectis aliquot annis, iterum se Gallorum copiae, contra Romanos, Tuscis Samnitibusque iunxerunt: sed cum Romam tenderent, a Cn. Cornelio Dolabella COS. deletae sunt.

CAP.

CAP. XI. Eodem tempore Tarentinis, qui iam in ultima Italia sunt, bellum indictum est: quia legatis Romanorum iniuriam fecissent. Hic Pyrrhum, Epiri regem contra Romanos auxilium poposcerunt, qui ex genere Achillis originem trahebat. Is mox ad Italiam venit, tumque primum Romani cum transmarino hoste dimicaverunt. Missus est contra eum consul P. Valerius Levinus, qui cum exploratores Pyrrhi cepisset, iussit eos per castra duci, ostendi omnem exercitum, tumque dimitti, ut renunciant Pyrrho, quaecunque a Romanis agerentur. Commissa mox pugna, cum iam Pyrrhus fugeret, elephantorum auxilio vicit, quos incognitos Romani expauperunt: sed nox proelio finem dedit. Levinus tamen per noctem fugit. Pyrrhus Romanos mille octingentos cepit, eosque summo honore tractavit: occisos sepeliuit. Quos cum aduerso vulnere et truci vultu, etiam mortuos iacere vidisset, tulisse ad coelum manus dicitur, cum hac voce: *se totius orbis dominum esse potuisse, si tales sibi milites contigissent.*

CAP. XII. Postea Pyrrhus iunctis sibi Samnitibus, Lucanis, Bruttiisque, Ro-

B 4

mam

✱ ————— ✱
mam perrexit, omnia ferro, ignique vastavit: Campaniam depopulatus est, atque ad Praeneste venit milliario ab urbe octauo decimo. Mox terrore exercitus, qui cum consule sequebatur, in Campaniam se recepit. Legati ad Pyrrhum de redimendis captiuis missi, ab eo honorifice suscepti sunt: captiuos sine pretio Romam misit. Vnum ex legatis Romanorum, Fabricium, sic admiratus est, ut, cum eum pauperem esse cognouisset, quarta parte regni promissa, sollicitare voluerit, ut ad se transfiret; contemptusque a Fabricio est. Quare cum Pyrrhus ingenii Romanorum admiratione teneretur, legatum misit, qui pacem aequis conditionibus petere, praecipuum virum, Cineam nomine, ita ut Pyrrhus partem Italiae, quam iam armis occupauerat, obtineret.

CAP. XIII. Pax displicuit: remandatūque Pyrrho a senatu est, eum cum Romanis, nisi ex Italia recessisset, pacem habere non posse. Tum Romani iusserunt captiuos omnes quos Pyrrhus reddiderat, infames haberi, quod armati capi potuissent: nec ante eos ad veterem statum reverti, quam si binorum hostium
stium

stium occisorum spolia retulissent. Ita legatus Pyrrhi reversus est. A quo cum quaereret Pyrrhus, *qualem Romanam comperisset?* Cineas dixit: *regum se patriam vidisse, scilicet tales illic fere omnes, qualis unus Pyrrhus apud Epirum et reliquam Graeciam putaretur.* Missi sunt contra Pyrrhum duces P. Sulpicius et Decius Mus, consules. Certamine commisso Pyrrhus vulneratus est, elephantis interfecti, XX millia caesa hostium, et ex Romanis tantum quinque millia. Pyrrhus Tarentum fugatus.

CAP. XIV. Interiecto anno, contra Pyrrhum Fabricius est missus, qui prius inter legatos sollicitari non potuerat, quarta parte regni promissa. Tum, cum vicina castra ipse et rex haberent, medicus Pyrrhi ad eum nocte venit, promittens veneno Pyrrhum occisurum, si sibi aliquid polliceretur; quem Fabricius victum reduci iussit ad dominum, Pyrrhoque dici, quae contra caput eius medicus spondisset. Tunc rex admiratus eum, dixisse fertur: *Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate, quam sol a cursu suo averti potest.* Tunc rex ad Siciliam profectus est: Fabricius, victis

Samnitibus et Lucanis, triumphauit. COSS. deinde, Curius Dentatus, et Cornelius Lentulus, aduersum Pyrrhum missi sunt: Curius contra eum pugnavit; exercitum eius cecidit, ipsum Tarentum fugavit, castra cepit. Ea die caesa hostium XXIII millia. Curius in consulatu triumphauit: primus Romam elephantos quatuor duxit. Pyrrhus etiam a Tarento mox recessit, et apud Argos, Graeciae ciuitatem, occisus est.

CAP. XV. C. Fabio Licino, et C. Claudio Canina COSS. anno urbis conditae CCCCLXI, legati Alexandrini, a Ptolemaeo missi, Romam venire, et a Romanis amicitiam, quam petierant, obtinuerunt.

CAP. XVI. Quinto Ogulnio, C. Fabio Pictore COSS. Picentes bellum commouere, et ab insequentibus COSS. P. Sempronio, Appio Claudio, victi sunt; et de his triumphatum est. Conditae a Romanis ciuitates, Ariminum in Gallia, et Beneuentum in Samnio.

CAB. XVII. M. Attilio Regulo, L. Iunio Libone COSS. Salentinis in Apulia bellum indictum est: captique sunt cum ciuitate simul Brundusini, et de his triumphatum est.

CAP.

CAP. XVIII. Anno CCCCLXXVII, cum iam clarum urbis Romae nomen esset, arma tamen extra Italiam mota non fuerant. Vt igitur cognosceretur, quae copiae Romanorum essent, census est habitus: inuenta sunt ciuium capita CCXCII millia, CCCXXXIV: quanquam a condita urbe nunquam bella cessassent. Et contra Afros bellum susceptum est primum, Appio Claudio, Q. Fulvio COSS. In Sicilia contra eos pugnatum est, et Appius Claudius de Afris et rege Siciliae Hierone triumphauit.

CAP. XIX. Insequenti anno, Valerio Marco et Otacilio COSS. in Sicilia a Romanis res magnae gestae sunt. Taurominitani, Catanenses, et praeterea quinquaginta ciuitates in fidem acceptae sunt. Tertio anno in Sicilia contra Hieronem bellum patratum est. Is cum omni nobilitate Syracusanorum pacem a Romanis impetrauit, deditque argenti talenta ducenta. Afri in Sicilia victi sunt, et de his secundo Romae triumphatum est.

CAP. XX. Quinto anno belli Punici, quod contra Afros gerebatur, primum Romani C. Duillio et Cn. Cornelio Asina COSS. in mari dimicauerunt, paratis nauibus

✱ ————— ✱
uibus rostratis, quas Liburnas vocant. Consul Cornelius fraude deceptus est. Duillus commisso proelio, Carthaginensium ducem vicit, XXXI naues cepit. XIV merfit, VII millia hostium cepit, III occidit. Neque ulla victoria Romanis gratior fuit, quod inuicti terra, iam etiam mari plurimum possent. C. Aquilio Floro, L. Scipione COSS. Scipio Corsicam et Sardiniam vastauit, multa millia inde captiuorum abduxit, triumphum egit.

CAP. XXI. L. Manlio Volsone, M. Attilio Regulo COSS. bellum in Africam translatum est: contra Hamilcarem, Carthaginensium ducem, in mari pugnatum, victusque est. Nam perditis LXIV nauibus, retro se recepit. Romani XXII amiserunt. Sed cum in Africam transissent, primam Clypeam Africae ciuitatem in deditionem acceperunt. Consules usque ad Carthaginem processerunt, multisque vastatis, Manlius victor Romam rediit, et XXVII millia captiuorum reduxit: Attilius Regulus in Africa remansit. Is contra Afros aciem instruxit; contra tres Carthaginensium duces dimicans, victor fuit; XVIII millia hostium

stium cecidit, quinque millia, cum XVII elephantis cepit; LXXIII ciuitates in fidem accepit. Tum victi Carthaginenses pacem a Romanis petierunt; quam cum Regulus nollet nisi durissimis conditionibus dare, Afri auxilium a Lacedaemoniis petierunt: et duce Xanthippo, qui a Lacedaemoniis missus fuerat, Romanorum dux Regulus victus est ultima pernicie. Nam duo millia tantum ex omni Romano exercitu refugerunt; quingenti cum imperatore Regulo capti sunt: XXX millia occisa: Regulus ipse in catenas coniectus.

CAP. XXII. M. Aemilio Paulo, Seruio Fulvio Nobiliore COSS. ambo Romani consules ad Africam profecti sunt cum trecentarum nauium classe; primum Afros nauali certamine superant. Aemilius consul centum et quatuor naues hostium demersit: triginta cum pugnatoribus cepit: XV millia hostium aut occidit, aut cepit: militem suum ingenti praeda ditauit. Et subacta Africa tum fuisset, nisi tanta fames fuisset, ut diutius expectare exercitus non posset. Consules cum victrici classe redeuntes, circa Siciliam naufragium passi sunt: et
tanta

* ~~~~~ *
tanta tempestas fuit, ut ex quadringentis sexaginta quatuor nauibus, octoginta feruari vix potuerint. Neque ullo tempore tanta maritima tempestas audita est. Romani tamen statim ducentas naues reparauerunt, neque in aliquo animus his infractus fuit.

CAP. XXIII. Cn. Seruilius Cepio, et C. Sempronius Blaesus COSS. cum ducentis sexaginta nauibus ad Africam profecti sunt, aliquot ciuitates ceperunt: praedam ingentem reducentes, naufragium passi sunt. Itaque cum continuae calamitates Romanis displicerent, decreuit Senatus, ut a maritimis proeliis recederetur, et tantum sexaginta naues ad praesidium Italiae saluae essent.

CAP. XXIV. L. Caecilio Metello, C. Furio Pacillo COSS. Metellus in Sicilia Afrorum ducem, cum CXXX elephantis et magnis copiis venientem, superauit, XX millia hostium cecidit, XXVI elephantos cepit, reliquos errantes per Numidas, quos in auxilium habebat, collegit et Romam reduxit ingenti pompa, cum CXXX elephantorum numerus omnia itinera compleret. Post haec mala Carthaginienses Regulum ducem, quem
ce-

ceperant, petierunt, ut Romam proficeretur, et pacem a Romanis obtineret, ac permutationem captiuorum faceret.

CAP. XXV. Ille Romam cum venisset, inductus in senatum, nihil quasi Romanus egit: dixitque, *se ex illa die, qua in potestatem Afrorum venisset, Romanum esse desisse.* Itaque et uxorem a complexu remouit, et Romanis suasit, ne pax cum Poenis fieret. *Illos enim fractos tot casibus, spem nullam habere: se tanti non esse, ut tot millia captiuorum propter unum se, et senem, et paucos, qui ex Romanis capti fuerant, redderentur.* Itaque obtinuit. Nam Afros pacem petentes, nullus admisit: ipse Carthaginem rediit: offerentibusque Romanis, ut eum Romae tenerent, negauit se in ea urbe mansurum, in qua, postquam Afris seruierat, dignitatem honesti ciuis habere non posset. Regressus igitur ad Africam, omnibus suppliciis exstinctus est.

CAP. XXVI. P. Claudio Pulcro, L. Iunio COSS. Claudius contra auspicia pugnavit, et a Carthaginensibus victus est. Nam ex CCXX nauibus cum XXX fugit, nonaginta cum pugnatoribus captae

ptae sunt: dermersae ceterae. Alius quoque consul classem naufragio amisit: exercitum tamen saluum habuit; quia vicina litora erant.

CAP. XXVII. C. Lutatio Catulo, A. Postumio Albino COSS. anno belli Punici XXIII, Catulo bellum contra Afros commissum est. Profectus est cum CCC nauibus in Siciliam. Afri contra ipsum CCCC parauerunt. (Nunquam in mari tantis copiis pugnatum est.) Lutatius Catulus nauem aeger adscendit: vulneratus enim in pugna superiore fuerat. Contra Lilybaeum, ciuitatem Siciliae, pugnatum est ingenti virtute Romanorum. Nam LXXIII Carthaginiensium naves captae sunt, CXXV demersae, XXXII millia hostium capta, XIII occisa: infinitum auri argentique pondus in potestatem Romanorum redactum. Ex classe Romana XII naues demersae. Pugnatum est VI. Idus Martias. Statim Carthaginienses pacem petierunt, tributaeque est eis pax; captiui Romanorum, qui tenebantur a Carthaginiensibus, rediti sunt. Etiam Carthaginienses petierunt, ut redimi eos captiuos liceret, quos ex Afris Romani tenebant. Senatus

tus iussit sine pretio dari eos, qui in publica custodia essent. Qui autem a privatis tenerentur, ut, pretio dominis reddito, Carthaginem redirent; atque id pretium ex fisco magis, quam a Carthaginienfibus solueretur.

CAP. XXVIII Q. Lutarius, A. Manlius COSS. creati, bellum Faliscis intulerunt, quae ciuitas Italiae opulenta quondam fuit: quod ambo COSS. intra sex dies, quam venerant, transegerunt, XV millibus hostium caelis: ceteris pace concessa, agro tamen ex medietate sublato.

LIBER TERTIVS.

CAP. I. **F**inito igitur Punico bello, quod per XXIII annos tractum est, Romani iam clarissima gloria noti, legatos ad Ptolemaeum Aegypti regem miserunt, auxilia promittentes, quia rex Syriae Antiochus ei bellum intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia non accepit: iam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hiero-

Eutropius. C Ro-